

EUROOPA PARLAMENT

2004

2009

Konsolideeritud õigusloomega seotud dokument

21.6.2007

EP-PE_TC1-COD(2006)0066

***I

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud esimesel lugemisel 21. juunil 2007. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/.../EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ riigihanketingute sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamise osas (EP-PE_TC1-COD(2006)0066)

PE 391.076

ET

ET

EUROOPA PARLAMENDI SEISUKOHT

vastu võetud esimesel lugemisel 21. juunil 2007. aastal

**eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2007/.../EÜ,
millega muudetakse nõukogu direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ riigihanketingute
sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamise osas**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 95,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides asutamislepingu artiklis 251 sätestatud korras³

---

¹ ELT C 93, 27.4.2007, lk 16.

² ELT C 146, 30.6.2007, lk 69.

³ Euroopa Parlamendi 21. juuni 2007. aasta seisukoht.

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiivis 89/665/EMÜ (riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta)¹ ja nõukogu 25. veebruari 1992. aasta direktiivis 92/13/EMÜ (veevarustus-, energeetika-, transpordi- ja telekommunikatsioonisektoris tegutsevate üksuste hankemenetlusi käsitlevate ühenduse eeskirjade kohaldamisega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta)² käsitletakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta)³ artikli 1 lõikes 9 osutatud ostjate ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused)⁴ artiklis 2 osutatud ostjate sõlmitud lepingute läbivaatamise korda. Direktiivide 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ eesmärgiks on tagada direktiivide 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ tõhus kohaldamine.

---

¹ EÜT L 395, 30.12.1989, lk 33. Direktiivi on muudetud direktiiviga 92/50/EMÜ (EÜT L 209, 24.7.1992, lk 1).

² EÜT L 76, 23.3.1992, lk 14. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2006/97/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk. 107).

³ ELT L 134, 30.4.2004, lk 114. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2006/97/EÜ.

⁴ ELT L 134, 30.4.2004, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud direktiiviga 2006/97/EÜ.

- (2) Seetõttu kohaldatakse direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ üksnes lepingute suhtes, mis kuuluvad direktiivide 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ kohaldamisalasse, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Ühenduste Kohus, olenemata sellest, millist konkursimenetlust või hankekuulutust (sh ideekonkursid, kvalifitseerimissüsteemid ja dünaamilised hankesüsteemid) kasutatakse. Vastavalt Euroopa Kohtu otsustele peaksid liikmesriigid tagama tõhusate ja kiirete heastamisvahendite kättesaadavuse seoses tellivate asutuste ja ostjate otsustega, kui konkreetne leping kuulub direktiivide 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ isikuid või materiaalsel poolt käsitlevasse reguleerimisalasse.
- (3) Huvitatud isikutega konsulteerimisest ja Euroopa Kohtu praktikast on ilmnenu liikmesriikides kehtiva läbivaatamise korra teatavad nõrgad küljed. Nende nõrkade külgede tõttu ei ole direktiivides 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ sätestatud mehhanismidega võimalik alati tagada ühenduse õigusaktide järgimist, eelkõige selle aja jooksul, mil rikkumisi on võimalik veel parandada. Seetõttu tuleks nende direktiividega taotletud läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise tagatise tugevdada, tagamaks et ühendus tervikuna saaks kasu riigihankelepinguid käsitlevate reeglite uuendamise ja lihtsustamise positiivsest mõjust, mis saavutati direktiividega 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ. Seetõttu tuleks direktiividesse 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ sisse viia olulised täpsustused, mis võimaldavad ühenduse õigusaktidega taotletud tulemusi saavutada.

- (4) Üks täheldatud nõrkus on eelkõige tähtaja puudumine, mis võimaldaks tõhusat läbivaatamist lepingu sõlmimisotsuse tegemise ja asjaomase lepingu sõlmimise vahel. See viib mõnikord lepingu väga kiire allkirjastamiseni telliva asutuse või ostja poolt, kes soovib, et vaidlustatud lepingu sõlmimisotsust ei oleks võimalik enam muuta. Et kõrvaldada see puudus, mis on tõsiseks takistuseks asjaomaste pakkujate – st nende, keda ei ole veel lõplikult välistatud – tõhusale õiguskaitsele, tuleks ette näha minimaalne ooteaeg, mille jooksul lepingu sõlmimine on peatatud, olenemata sellest, kas leping jõustub allkirjastamise hetkel või mitte.
- (5) Minimaalse ooteaja pikkuse puhul tuleks arvesse võtta erinevaid sidevahendeid. Kiiremate sidevahendite kasutamise korral võib ette näha lühema ooteaja kui muude sidevahendite kasutamise korral. Käesolevas direktiivis sätestatakse vaid minimaalsed ooteajad. Liikmesriikidel on õigus kehtestada või säilitada kõnealustest minimaalsetest ooteaegadest pikemad ooteajad. Samuti on liikmesriikidel õigus otsustada, millist ooteaega kohaldada, kui erinevaid sidevahendeid kasutatakse kumulatiivselt.

- (6) Ooteaeg peaks andma asjaomastele pakkujatele piisavalt aega, et tutvuda lepingu sõlmimisotsusega ja hinnata, kas läbivaatamismenetluse algatamine on kohane. Lepingus sõlmimisotsusest teatamisel tuleks asjaomastele pakkujatele edastada asjakohane teave, mis on nende jaoks oluline tõhusa läbivaatamise taotlemisel. Sama kehtib vastavalt ka kandidaatide suhtes, kui telliv asutus või ostja ei ole õigeaegselt avaldanud teavet nende taotluse tagasilükkamise kohta.
- (7) Selline asjakohane teave sisaldab eelkõige direktiivi 2004/18/EÜ artiklis 41 ja direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 49 sätestatud asjakohaste põhjenduste kokkuvõtet. Kuna ooteaeg on liikmesriigiti erinev, siis on samuti oluline, et asjaomaseid pakkujaid ja kandidaate teavitataks tegelikust ajavahemikust, mille jooksul nad saavad algatada läbivaatamismenetluse.
- (8) Sellist minimaalset ooteaega ei kohaldata, kui direktiividega 2004/18/EÜ või 2004/17/EÜ ei nõuta lepinguteate eelnevat avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*, eelkõige igasuguse äärmise vajaduse korral nagu sätestatud direktiivi 2004/18/EÜ artikli 31 lõike 1 punktis c või direktiivi 2004/17/EÜ artikli 40 lõike 3 punktis d. Sellistel juhtudel piisab tõhusa läbivaatamismenetluse sätestamisest pärast lepingu sõlmimist. Ooteaeg ei ole samuti vajalik, kui ainuke asjaomane pakkuja on ühtlasi pakkuja, kellega leping sõlmitakse, ja puuduvad asjaomased kandidaadid. Sellisel juhul puudub pakkumismenetluses teine isik, kes oleks huvitatud teate saamisest ja tõhusat läbivaatamist võimaldava ooteaja kasutamisest.

- (9) Raamlepingutele või dünaamilistele ostusüsteemidele tuginevate lepingute puhul võiks kohustuslik ooteaeg mõjutada nimetatud pakkumismenetluste eesmärgiks olevat suuremat tõhusust. Seetõttu peaks liikmesriikidel olema võimalik kohustusliku ooteaja kasutuselevõtmise asemel tõhusa karistusena direktiivi 2004/18/EÜ artikli 32 lõike 4 teise lõigu teise taande ja artikli 33 lõigete 5 ja 6 ning direktiivi 2004/17/EÜ artikli 15 lõigete 5 ja 6 rikkumise eest ette näha lepingu tühiseks tunnistamise vastavalt direktiivide 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ artiklile 2d.
- (10) Direktiivi 2004/17/EÜ artikli 40 lõike 3 punktis i nimetatud juhtudel ei ole raamlepingule tuginevate lepingute puhul nõutav lepinguteate eelnev avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas*. Sellistel juhtudel ei peaks ooteaeg olema kohustuslik.
- (11) Kui liikmesriik nõuab, et otsuse läbivaatamist taotlev isik peab teatama oma kavatsusest tellivale asutusele või ostjale, on vaja selgitada, et see ei mõjuta ooteaega või mõnda muud läbivaatamise taotlemisega seotud tähtaega. Kui liikmesriik nõuab, et asjaomane isik esitaks nõude esmalt tellivale asutusele või ostjale, on vajalik, et sellel isikul oleks enne lepingu sõlmimist piisav minimaalne ajavahemik läbivaatamise korra eest vastutava pädeva asutuse poole pöördumiseks, juhul kui ta soovib telliva asutuse või ostja vastuse või selle puudumise vaidlustada või kui vastus puudub.

- (12) Kui läbivaatamisnõue esitatakse veidi enne minimaalse ooteaja lõppu, ei peaks see võtma läbivaatamise korra eest vastutavalt asutuselt minimaalset vajalikku aega tegutsemiseks, eelkõige lepingu sõlmimise peatamise tähtaja pikendamiseks. Seetõttu on vaja ette näha eraldi minimaalne ooteaeg, mis ei tohiks lõppeda enne, kui läbivaatamisasutus on taotluse suhtes otsuse teinud. See ei peaks takistama läbivaatamisasutusel eelnevalt hinnata, kas läbivaatamine on üldse õigustatud. Liikmesriigid võivad ette näha, et kõnealune ooteaeg lõpeb kas siis, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kohta, sealhulgas lepingu sõlmimise täiendava peatamise kohta, või kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse taotluse sisu kohta, eelkõige ebaseaduslike otsuste tühistamise taotluse kohta.
- (13) Et võidelda ebaseaduslike otselepingute sõlmimise vastu, mida Euroopa Kohus on nimetanud riigihankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide kõige tõsisemaks rikkumiseks telliva asutuse või ostja poolt, tuleks ette näha tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused. Seetõttu tuleks ebaseadusliku otselepinguna sõlmitud leping tunnistada põhimõtteliselt tühiseks. Tühisus ei peaks olema automaatne, vaid selle peaks kindlaks tegema sõltumatu läbivaatamisasutus või see peaks tulenema sõltumatu läbivaatamisasutuse otsusest.

- (14) Tühiseks tunnistamine on kõige tõhusam viis konkurentsi taastamiseks ja uute ärivõimaluste loomiseks neile ettevõtjatele, kellelt on ebaseaduslikult võetud võimalus konkureerida. Otselepingud käesoleva direktiivi tähenduses peaksid hõlmama kõiki lepinguid, mis on sõlmitud ilma eelneva lepinguteate avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas* direktiivi 2004/18/EÜ tähenduses. See vastab menetlusele ilma eelneva konkursiteate avaldamiseta direktiivi 2004/17/EÜ tähenduses.
- (15) Käesoleva direktiivi tähenduses otselepingute sõlmimise võimalikuks põhjenduseks võivad olla direktiivi 2004/18/EÜ artiklites 10 kuni 18 nimetatud erandid, direktiivi 2004/18/EÜ artiklite 31, 61 või 68 kohaldamine, teenustelepingu sõlmimine vastavalt direktiivi 2004/18/EÜ artiklile 21 või seadusega lubatud „siselepingu” sõlmimine, nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus.
- (16) Sama kehtib lepingute puhul, mis vastavad direktiivi 2004/17/EÜ artikli 5 lõikes 2, artiklites 18 kuni 26, artiklites 29 ja 30 või artiklis 62 sätestatud erandite või erikorra tingimustele, direktiivi 2004/17/EÜ artikli 40 lõike 3 kohaldamisega seotud juhtumite puhul või direktiivi 2004/17/EÜ artikli 32 kohase teenustelepingu sõlmimise puhul.

- (17) Läbivaatamismenetlus peaks olema kättesaadav vähemalt kõigile neile isikutele, kellel on või oli huvi konkreetse lepingu sõlmimiseks ja keda väidetav rikkumine kahjustas või võib kahjustada.
- (18) Ära hoidmaks tõsiseid rikkumisi seoses ooteaja kohustuse ja automaatse peatamisega, mis on tõhusa läbivaatamise eeltingimused, tuleks kohaldada tõhusaid karistusi. Ooteaja või automaatse peatamise nõudeid rikkudes sõlmitud lepingud tuleks seetõttu tunnistada põhimõtteliselt tühiseks, kui nendega kaasneb direktiivide 2004/18/EÜ või 2004/17/EÜ selline rikkumine, mis mõjutab läbivaatamist taotleva pakkuja väljavaateid lepingu sõlmimiseks.
- (19) Ametlike nõuete muul viisil rikkumise korral võivad liikmesriigid pidada tühisuse põhimõtet ebakohaseks. Sellistel juhtudel peaks liikmesriikidel olema paindlik võimalus näha ette alternatiivseid karistusi. Alternatiivseteks karistusteks peaksid olema vaid trahvide määramine, mis tuleks maksta tellivast asutusest või ostjast sõltumatule asutusele, või lepingu kehtivuse lühendamine. Alternatiivsete karistuste ja nende kohaldamise eeskirjade üksikasjalik kindlaksmääramine jääb liikmesriikide ülesandeks.
- (20) Käesolev direktiiv ei peaks välistama rangemate karistuste kohaldamist vastavalt siseriiklikele õigusaktidele.

- (21) Lepingu tühiseks tunnistamist tagavate eeskirjade kehtestamisel on liikmesriikide eesmärk saavutada osapoolte lepinguga ettenähtud õiguste rakendamise ja kohustuste täitmise lõpetamine. Lepingu tühiseks tunnistamisest tulenevad tagajärjed tuleks kindlaks määrata siseriiklike õigusaktidega. Seega võib siseriiklikes õigusaktides ette näha näiteks lepinguliste kohustuste tagasiulatuva tühistamise (*ex tunc*) või vastupidi, piirata tühistamise ulatust kohustustega, mis alles vajavad täitmist (*ex nunc*). See ei peaks tähendama rangete karistuste puudumist juhul, kui lepingust tulenevad kohustused on juba täielikult või peaaegu täielikult täidetud. Sellisel juhul peaksid liikmesriigid ette nägema alternatiivsed karistused, samuti võtma arvesse seda, millises ulatuses jääb leping kehtima vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Samuti tuleb siseriiklikes õigusaktides kindlaks määrata tagajärjed seoses väljamakstud summade võimaliku tagasimaksmise ning võimaliku hüvitamise muude vormidega, sealhulgas rahalise hüvitamisega, kui mitterahaline hüvitamine ei ole võimalik.
- (22) Kohaldatavate karistuste proportsionaalsuse tagamiseks võivad liikmesriigid siiski anda läbivaatamise korra eest vastutavale asutusele võimaluse lepingut mitte vaidlustada või võimaluse tunnustada mõningaid või kõiki lepingu aja jooksul tekkivaid mõjusid, kui asjaomase juhtumi erandlikud asjaolud nõuavad teatavate olulise avaliku huviga seotud põhjuste arvestamist. Neil juhtudel tuleks kohaldada alternatiivseid karistusi. Tellivast asutusest või ostjast sõltumatu läbivaatamisasutus peaks tutvuma kõigi asjakohaste aspektidega, et teha kindlaks, kas olulise avaliku huviga seotud põhjused nõuavad lepingu toime säilitamist.

- (23) Erandlikel juhtudel on kohe pärast lepingu tühistamist lubatud kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega pakkumismenetlust direktiivi 2004/18/EÜ artikli 31 või direktiivi 2004/17/EÜ artikli 40 lõike 3 tähenduses. Kui sellistel juhtudel saab järeljäänud lepingulisi kohustusi selles etapis tehnilistel või muudel mõjuvatel põhjustel teostada vaid ettevõtja, kellega leping sõlmiti, võib olulise avaliku huviga seotud põhjuste kohaldamine olla põhjendatud.
- (24) Lepingu kehtivuse puhul võib majanduslikke huve pidada olulise avaliku huviga seotud põhjusteks ainult siis, kui erandlikel juhtudel kaasneksid lepingu tühiseks tunnistamisega ebaproportsionaalsed tagajärjed. Olulise avaliku huviga seotud põhjusteks ei saa siiski olla asjaomase lepinguga otseselt seotud majanduslikud huvid.
- (25) Lisaks sellele tuleb tellivate asutuste ja ostjate otsuste hilisema õiguskindluse tagamiseks kehtestada piisav minimaalne ajavahemik selliste läbivaatamisnõuete aegumiseks, mille eesmärk on tõendada lepingu kehtetust.

- (26) Lepingu tühisusest tuleneda võiva õiguskindluse puudumise vältimiseks peaksid liikmesriigid nägema ette erandi lepingu tühiseks tunnistamise suhtes, kui telliv asutus või ostja peab otselepingu sõlmimist ilma eelneva lepinguteate avaldamiseta *Euroopa Liidu Teatajas* lubatavaks vastavalt direktiividele 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ ning on kohaldanud tõhusate heastamisvahendite kasutamist võimaldavat minimaalset ooteaega. Selline vabatahtlik avaldamine, mis käivitab nimetatud ooteaja, ei too kaasa direktiivist 2004/18/EÜ või 2004/17/EÜ tulenevate kohustuste laiendamist.
- (27) Kuna käesolev direktiiv tugevdab siseriiklikku läbivaatamiskorda eelkõige seoses ebaseaduslike otselepingutega, tuleks ettevõtjaid julgustada kõnealuseid uusi mehhanisme ära kasutama. Õiguskindlusest tulenevatel põhjustel on lepingu tühiseks tunnistamine võimalik piiratud ajavahemiku jooksul. Sellistest tähtaegadest tuleks kinni pidada.
- (28) Riikliku läbivaatamiskorra tõhustamine peaks julgustama asjaomaseid isikuid laialdasemalt kasutama võimalust algetada enne lepingu sõlmimist läbivaatamismenetlus vahemenetluse korras. Seetõttu tuleks parandusmeetmetes taas keskenduda riigihankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide tõsiste rikkumistele.

- (29) Direktiiviga 92/13/EMÜ ette nähtud vabatahtlikku tõendamissüsteemi, mille puhul on ostjatel võimalus perioodiliste kontrollide kaudu näidata oma hankemenetluste õiguspärasust, ei ole põhimõtteliselt kasutatud. Seega ei ole saavutatud eesmärki ennetada riigihankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide rikkumisi. Direktiiviga 92/13/EMÜ liikmesriikidele kehtestatud nõue tagada volitatud asutuste pidev kättesaadavus võib aga tähendada halduskulusid, mis ei ole enam põhjendatud seetõttu, et ostjatel tegelik vajadus nende järgi puudub. Seetõttu tuleks kõnealune tõendamissüsteem tühistada.
- (30) Direktiiviga 92/13/EMÜ ette nähtud lepitamisvõimalus ei ole samuti ärritanud ettevõtjate tegelikku huvi. Seda nii asjaolu tõttu, et see üksi ei võimalda saavutada siduvaid ajutisi meetmeid, millega ajaliselt tõkestada ebaseadusliku lepingu sõlmimist, kui ka seetõttu, et see ei sobi oma laadilt hästi kokku ajutiste meetmete eesmärgil ja ebaseaduslike otsuste tühistamise eesmärgil algatatud läbivaatamiste puhul kehtivatest eriti lühikestest tähtaegadest kinnipidamisega. Lisaks on lepitamisvõimaluse tõhusust nõrgestanud raskused täieliku ja piisava nimekirja koostamisel iga liikmesriigi sõltumatute lepitajate kohta, kelle poole oleks igal ajal võimalik pöörduda ja kes suudaksid lepitamisnõudeid läbi vaadata väga lühikese ajaga. Seetõttu tuleks kõnealune lepitamisvõimalus tühistada.

- (31) Komisjonil peaks olema õigus nõuda liikmesriikidelt siseriikliku läbivaatamiskorra toimimise kohta teavet, mis oleks proportsionaalne taotletud eesmärgiga, kaasates riigihankepingute nõuandekomitee sellise teabe ulatuse ja iseloomu kindlaksmääramisse. Ainult sellise teabe edastamine võimaldab õigesti hinnata käesoleva direktiiviga kehtestatud muudatuste mõju direktiivi pika rakendamisaja lõppedes.
- (32) Komisjon peaks liikmesriikide edusammud läbi vaatama ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi tõhususe kohta hiljemalt kolm aastat pärast selle rakendamise tähtpäeva.
- (33) Direktiivide 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ rakendamiseks vajalikud meetmed tuleks vastu võtta vastavalt nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsusele 1999/468/EÜ, millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused.¹
- (34) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt direktiivide 2004/18/EÜ ja 2004/17/EÜ reguleerimisalasse jäävate hankepingute sõlmimise läbivaatamise korra tõhustamist, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda parem saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale, järgides eelkõige liikmesriikide menetlusautonoomia põhimõtet.

---

¹ ELT L 184, 17.7.1999, lk 23. Otsust on muudetud otsusega 2006/512/EÜ (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).

- (35) Kooskõlas paremat õigusloomet käsitleva institutsioonidevahelise kokkuleppe¹ punktiga 34 peaksid liikmesriigid koostama endi jaoks ja ühenduse huvides vastavaustabelid, milles on välja toodud vastavus käesoleva direktiivi ja ülevõtmismeetmete vahel, ning need tabelid avalikustama.
- (36) Käesoleva direktiiviga tunnustatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et harta artikli 47 esimeses ja teises lõigus sätestatud õigusest tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele peetakse täielikult kinni.
- (37) Seetõttu tuleks direktiive 89/665/EMÜ ja 92/13/EMÜ vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

---

¹ ELT C 321, 31.12.2003, lk 1.

Artikkel 1
Direktiivi 89/665/EMÜ muudetakse käesolevaga järgmiselt.

1) Artiklid 1 ja 2 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 1

Läbivaatamise korra reguleerimisala ja kättesaadavus

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/18/EÜ (ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta)* osutatud lepingute suhtes, välja arvatud juhul, kui selliste lepingute kohta kehtib erand vastavalt kõnealuse direktiivi artiklitele 10 kuni 18.

Lepingud kõnealuse direktiivi mõistes hõlmavad riigihankelepinguid, raamlepinguid, riiklike ehitustööde kontsessioone ja dunaamilisi ostusüsteeme.

Liikmesriigid võtavad seoses direktiivi 2004/18/EÜ reguleerimisalasse kuuluvate lepingutega vajalikud meetmed, tagamaks, et tellijate otsuseid saaks läbi vaadata tõhusalt ning eelkõige võimalikult kiiresti kooskõlas käesoleva direktiivi artiklitega 2 kuni 2f, kui põhjenduseks on kõnealuste otsuste vastuolu riigihankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide või seda õigust rakendavate siseriiklike eeskirjadega.

2. Liikmesriigid tagavad, et seoses riigihankelingute sõlmimise korraga kahjunõude esitanud ettevõtjate vahel ei ole mingit diskrimineerimist seetõttu, et käesolevas direktiivis tehakse vahet ühenduse õigusakte rakendavate siseriiklike eeskirjade ja muude siseriiklike eeskirjade vahel.

3. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise kord koos üksikasjalike eeskirjadega, mida nad võivad kehtestada, oleks kättesaadav mis tahes isikutele, kellel on või on olnud huvi konkreetse lepingu vastu või kes on väidetava rikkumise tõttu kahju kannatanud või võivad kahju kannatada.

4. Liikmesriigid võivad nõuda, et isik, kes soovib otsuse läbivaatamist, teavitaks tellijat väidetavast rikkumisest ning oma kavatsusest esitada läbivaatamisnõue, tingimusel et see ei mõjuta artikli 2a lõike 2 kohast ooteaega ega mõnda muud läbivaatamistaotluse esitamiseks artikli 2c kohaselt ettenähtud tähtaega.

5. Liikmesriigid võivad nõuda, et asjaomane isik esitaks kõigepealt läbivaatamisnõude tellijale. Sellisel juhul tagavad liikmesriigid, et nimetatud nõude esitamine peatab koheselt võimaluse sõlmida leping.

Liikmesriigid otsustavad, milliseid asjakohaseid sidevahendeid, sealhulgas faksi või elektroonilisi vahendeid, tuleb kasutada esimeses lõigus sätestatud läbivaatamise taotlemiseks.

Esimeses lõigus osutatud peatamine lõpeb pärast vähemalt 10 kalendripäeva pikkust tähtaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse faksi teel või elektrooniliste vahendite abil, või kui kasutati muid sidevahendeid, pärast vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse, või vähemalt 10 kalendripäeva alates vastuse saamisele järgnevast päevast.

Artikkel 2

Läbivaatamise korrale esitatavad nõuded

1. Liikmesriigid tagavad, et seoses artiklis 1 kindlaksmääratud läbivaatamise korraga võetavad meetmed sisaldavad järgmisi volitusi:

- a) võtta esimesel võimalusel vahemenetluse korras ajutisi meetmeid väidetava rikkumise heastamiseks või asjaomaste huvide edasise kahjustamise vältimiseks, sealhulgas meetmeid, mille eesmärk on riigihankelepingu sõlmimise menetluse või tellija otsuse rakendamise peatamine või selle peatamise tagamine;

- b) tühistada ebaseaduslikud otsused või tagada nende tühistamine ning kõrvaldada pakkumiskutsest, lepingudokumentidest ning teistest kõnesolevat pakumismenetlust käsitlevatest dokumentidest diskrimineerivad tehnilised, majanduslikud või finantsnäitajad;
  - c) maksta kahjutasu isikutele, kellele on rikkumisega kahju tekitatud.
2. Lõikes 1 ning artiklites 2d ja 2e kindlaksmääratud volitusi võib anda mitmele erinevale asutusele, kes vastutavad läbivaatamise korra eri aspektide eest.
3. Kui lepingu sõlmimisotsuse peab läbi vaatama tellijast sõltumatu esimese astme asutus, tagavad liikmesriigid, et tellija ei saa lepingut sõlmida enne, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse kas ajutiste meetmete või läbivaatamise kohaldamise kohta. Peatamine kestab vähemalt artikli 2a lõikes 2 ja artikli 2d lõigetes 4 ja 5 osutatud ooteaja lõpuni.
4. Läbivaatamise korral ei pea tingimata olema automaatset peatavat mõju asjaomasele lepingu sõlmimise menetlusele, välja arvatud lõikes 3 ja artikli 1 lõikes 5 sätestatud juhtudel.

5. Liikmesriigid võivad ette näha, et läbivaatamise eest vastutav asutus võib võtta arvesse ajutiste meetmete võimalikke tagajärgi kõigile huvidele, mida võidakse kahjustada, ja samuti avalikule huvile, ning ta võib otsustada kõnealuseid meetmeid mitte rakendada, kui nende negatiivsed tagajärjed võivad olla suuremad kui neist saadav kasu.

Otsus ajutisi meetmeid mitte rakendada ei piira kõnealuseid meetmeid taotleva isiku õigust esitada muid nõudeid.

6. Liikmesriigid võivad sätestada, et kui kahjutasu taotlemist põhjendatakse ebaseaduslikult tehtud otsusega, peab vajalike volitustega asutus vaidlustatud otsuse kõigepealt tühistama.

7. Välja arvatud artiklites 2d kuni 2f ettenähtud juhtudel, määratakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud volituste kasutamise mõju juba sõlmitud lepingule kindlaks siseriiklike õigusaktidega.

Lisaks sellele võib liikmesriik ette näha, et pärast lepingu sõlmimist vastavalt artikli 1 lõikele 5, käesoleva artikli lõikele 3 või artiklitele 2a kuni 2f piirduvad läbivaatamise korra eest vastutava asutuse volitused kahjutasu määramisega kõigile rikkumise tõttu kahju kannatanud isikutele, välja arvatud juhud, kui otsus tuleb tühistada enne kahjutasu määramist.

8. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise korra eest vastutavate asutuste otsuseid oleks võimalik tõhusalt ellu viia.

9. Kui läbivaatamise korra eest vastutavad asutused ei ole kohtuasutused, peavad nad oma otsuseid alati kirjalikult põhjendama. Lisaks tuleb sellisel juhul ette näha kord, mille kohaselt tagatakse, et kõik järelevalveasutuse võetud väidetavalt ebaseaduslike meetmete või talle antud volituste väidetava väärkasutamise küsimused võib saata kohtulikule läbivaatusele või läbivaatamiseks mõnele teisele asutusele, mis asutamislepingu artikli 234 tähenduses on kohus ning mis on sõltumatu nii tellijast kui järelevalveasutusest.

Sellise sõltumatu asutuse liikmed nimetatakse ametisse ja vabastatakse ametist samasugustel tingimustel nagu kohtu liikmed selles osas, mis puudutab ametisse nimetamise eest vastutavat asutust, ametiaega ja ametist vabastamist. Vähemalt kõnealuse sõltumatu asutuse juhil on samasugune juriidiline ja erialane kvalifikatsioon nagu kohtu liikmetel. Sõltumatu asutus teeb oma otsused pärast menetlust, mille käigus kuulatakse ära mõlemad pooled, ja sellised otsused on õiguslikult siduvad iga liikmesriigi kindlaksmääratud korras.

---

* ELT L 134, 30.4.2004, lk 114. Direktiivi on viimati muudetud nõukogu direktiiviga 2006/97/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 107).”.

2) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 2a
Ooteaeg

1. Võttes vastu vajalikud sätted, millega tagatakse käesoleva artikli lõikega 2 ja artikliga 2c sätestatud minimaalsetest tingimustest kinnipidamine, tagavad liikmesriigid, et artikli 1 lõikes 3 osutatud isikutel on piisavalt aega tellija tehtud lepingu sõlmimisotsuste kohta läbivaatamisnõude esitamiseks.

2. Direktiivi 2004/18/EÜ kohase lepingu sõlmimisotsuse ja lepingu tegeliku sõlmimise vahele peab jääma vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates lepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

Asjaomasteks loetakse pakkujad, keda ei ole veel lõplikult välistatud. Välistamine on lõplik, kui sellest on asjaomastele pakkujatele teatatud ning see on kas sõltumatu järelevalveasutuse poolt õiguspäraseks tunnistanud või kui välistamise kohta ei saa enam alustada läbivaatamismenetlust.

Kandidaadid loetakse asjaomasteks, kui tellija ei ole avalikustanud teavet nende taotluse tagasilükkamise kohta enne lepingu sõlmimisotsusest asjaomastele pakkujatele teatamist.

Koos teatega lepingu sõlmimisotsusest saadetakse igale asjaomasele pakkujale ja kandidaadile järgmised materjalid:

- asjakohaste põhjenduste kokkuvõte vastavalt direktiivi 2004/18/EÜ artikli 41 lõikele 2 kui kõnealuse direktiivi artikli 41 lõike 3 sätetest ei tulene teisiti, ja

- täpne teade käesolevat lõiget rakendavate siseriiklike õigusaktide sätete alusel kohaldatava täpse ooteaja kohta.

Artikkel 2b

Ooteaja kohaldamise erandid

Liikmesriigid võivad ette näha, et käesoleva direktiivi artikli 2a lõikes 2 osutatud tähtaegu ei kohaldata järgmistel juhtudel:

- a) kui direktiiviga 2004/18/EÜ ei nõuta lepinguteate eelnevat avaldamist Euroopa Liidu Teatajas;
- b) kui ainus asjaomane pakkuja käesoleva direktiivi artikli 2a lõike 2 tähenduses on pakkuja, kellega sõlmitakse leping, ja asjaomased kandidaadid puuduvad;
- c) kui leping põhineb raamlepingul nagu on sätestatud direktiivi 2004/18/EÜ artiklis 32 või kui konkreetne leping põhineb dünaamilisel ostusüsteemil nagu on sätestatud kõnealuse direktiivi artiklis 33.

Käesoleva erandi kasutamisel tagavad liikmesriigid, et leping tunnistatakse käesoleva direktiivi artiklite 2d ja 2f kohaselt tühiseks, kui:

- on rikutud direktiivi 2004/18/EÜ artikli 32 lõike 4 teise lõigu teist taanet või artikli 33 lõiget 5 või 6; ja

- lepingu hinnanguline maksumus on võrdne direktiivi 2004/18/EÜ artiklis 7 sätestatud piirmääradega või ületab neid.

Artikkel 2c

Läbivaatamisnõude esitamise tähtajad

Kui liikmesriigid näevad ette, et igasugune tellija otsuse läbivaatamise nõue, mis käsitleb direktiivi 2004/18/EÜ reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse raames või sellega seoses tehtud otsust, tuleb esitada enne kindlaksmääratud tähtaja lõppu, siis peab see tähtaeg olema vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija otsus edastati pakkujaile või kandidaadile faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija otsus edastati pakkujaile või kandidaadile, või vähemalt 10 kalendripäeva alates tellija otsuse saamisele järgnevast päevast. Tellija edastab igale pakkujaile või kandidaadile oma otsuse koos kokkuvõtliku seletuskirjaga asjakohaste põhjenduste kohta. Kui läbivaatamisnõue on esitatud käesoleva direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis b osutatud otsuste suhtes, mille puhul eraldi teadet edastama ei pea, on tähtjaks vähemalt 10 kalendripäeva alates asjakohase otsuse avaldamise päevast.

Artikkel 2d

Tühisus

1. Liikmesriigid tagavad, et tellijast sõltumatu läbivaatamisasutus tunnistab lepingu tühiseks või lepingu tühisus tuleneb sellise läbivaatamisasutuse otsusest järgmistel juhtudel:

- a) kui tellija on sõlminud lepingu ilma lepinguteate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas ja lepinguteate avaldamata jätmine ei olnud direktiivi 2004/18/EÜ kohaselt lubatud;
- b) kui on rikutud käesoleva direktiivi artikli 1 lõiget 5, artikli 2 lõiget 3 või artikli 2a lõiget 2 ja see on jätnud läbivaatamist taotleva pakkuja ilma võimalusest kasutada lepingueelseid õiguskaitsevahendeid, kui rikkumine on toimunud koos direktiivi 2004/18/EÜ rikkumisega, kui selline rikkumine on mõjutanud läbivaatamist taotleva pakkuja väljavaateid lepingu sõlmimiseks;
- c) käesoleva direktiivi artikli 2d punkti c teises lõigus osutatud juhtudel, kui liikmesriigid kasutavad raamlepingul või dünaamilisel ostusüsteemil põhinevate lepingute puhul ooteaja kohaldamisest tehtavat erandit.

2. Lepingu tühiseks tunnistamise tagajärjed nähakse ette siseriiklikes õigusaktides.

Siseriiklikes õigusaktides võib ette näha kõigi lepinguliste kohustuste tagasiulatuva tühistamise või piirata tühistamise ulatust kohustustega, mis alles vajavad täitmist. Viimasena nimetatud juhul näevad liikmesriigid ette muude karistuste kohaldamise artikli 2e lõike 2 tähenduses.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et kuigi leping on lõikes 1 nimetatud põhjustel sõlmitud ebaseaduslikult, võib tellijast sõltumatu järelevalveasutus jätta lepingu tühiseks tunnistamata, kui järelevalveasutus leiab pärast kõigi oluliste aspektidega tutvumist, et teatavad olulise avaliku huviga seotud põhjused nõuavad lepingu mõju säilitamist. Sellisel juhul näevad liikmesriigid ette alternatiivsed karistused artikli 2e lõike 2 tähenduses, mida kohaldatakse lepingu tühiseks tunnistamise asemel.

Lepingu kehtivuse juures võib majanduslikke huve pidada olulise avaliku huviga seotud põhjuseks ainult siis, kui erandlikel juhtudel kaasneksid lepingu tühiseks tunnistamisega ebaproportsionaalsed tagajärjed.

Olulise avaliku huviga seotud põhjusteks ei ole siiski asjaomase lepinguga otseselt seotud majanduslikud huvid. Lepinguga otseselt seotud majanduslike huvide hulka kuuluvad muu hulgas lepingu täitmise edasilükkumisest tulenevad kulud, uue hankemenetluse alustamisest tulenevad kulud, lepingut täitva ettevõtja vahetamisest tulenevad kulud ja lepingu tühisusest tulenevate õiguslike kohustuste kulud.

4. Liikmesriigid näevad ette, et käesoleva artikli lõike 1 punkti a ei kohaldata, kui:
- tellija leiab, et lepingu sõlmimine ilma lepinguteate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas on direktiivi 2004/18/EÜ kohaselt lubatud;
  - tellija on avaldanud Euroopa Liidu Teatajas käesoleva direktiivi artiklis 10 kirjeldatud teate oma kavatsuse kohta sõlmida leping; ja
  - lepingut ei ole sõlmitud enne vähemalt 3a kalendripäeva pikkuse tähtaja möödumist alates nimetatud teate avaldamisele järgnevast päevast.

5. Liikmesriigid näevad ette, et käesoleva artikli lõike 1 punkti c ei kohaldata, kui:
- tellija leiab, et lepingu sõlmimine on kooskõlas direktiivi 2004/18/EÜ artikli 32 lõike 4 teise lõigu teise taandega või artikli 33 lõigetega 5 ja 6;
  - tellija on saatnud asjaomastele pakkujatele lepingu sõlmimisotsuse koos käesoleva direktiivi artikli 2a lõike 2 neljanda lõigu esimeses taandes osutatud põhjenduste kokkuvõttega; ning
  - lepingut ei sõlmitud enne vähemalt 10 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates lepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

Artikkel 2e

Rikkumised ja alternatiivsed karistused

1. Artikli 1 lõike 5, artikli 2 lõike 3 või artikli 2a lõike 2 rikkumise korral, mis ei ole hõlmatud artikli 2d lõike 1 punktiga b, näevad liikmesriigid ette lepingu tühiseks tunnistamise vastavalt artikli 2d lõigetele 1 kuni 3 või alternatiivsed karistused. Liikmesriigid võivad ette näha, et tellijast sõltumatu järelevalveasutus teeb pärast kõigi oluliste aspektide hindamist otsuse, kas tunnistada leping tühiseks või kohaldada alternatiivseid karistusi.

2. Alternatiivsed karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Alternatiivsed karistused on järgmised:

- tellijale trahvide määramine või
- lepingu kestuse lühendamine.

Liikmesriigid võivad anda järelevalveasutusele laialdase otsustamisõiguse, et võtta arvesse kõiki asjaomaseid tegureid, sealhulgas rikkumise raskusastet, tellija käitumist ning artikli 2d lõikes 2 osutatud juhtudel seda, millises ulatuses jääb leping kehtima.

Kahjutasu määramine ei ole asjakohane karistus käesoleva lõike tähenduses.

Artikkel 2f
Tähtajad

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et artikli 2d lõike 1 kohane läbivaatamistaotlus tuleb esitada
  - a) enne vähemalt 30 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, mil
    - tellija avaldas direktiivi 2004/18/EÜ artikli 35 lõike 4 ning artiklite 36 ja 37 kohase lepingu sõlmimise teate, eeldusel et nimetatud teates on esitatud põhjendus selle kohta, miks tellija otsustas sõlmida lepingu ilma eelneva lepinguteate avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas; või
    - tellija teavitas asjaomaseid pakkujaid ja kandidaate lepingu sõlmimisest, tingimusel et nimetatud teave sisaldab direktiivi 2004/18/EÜ artikli 41 lõikes 2 sätestatud asjakohaste põhjenduste kokkuvõtet, kui kõnealuse direktiivi artikli 41 lõike 3 sätetest ei tulene teisiti. Käesolevat võimalust kohaldatakse ka käesoleva direktiivi artikli 2b punktis c osutatud juhtudel;
  - b) igal juhul enne vähemalt kuue kuu möödumist alates lepingu sõlmimisele järgnevast päevast.

2. Kõigil muudel juhtudel, sealhulgas artikli 2e lõike 1 kohaste läbivaatamistaotluste puhul, määratakse läbivaatamistaotluse esitamise tähtajad kindlaks siseriiklike õigusaktidega vastavalt artikli 2c sätetele.”.

3) Artikkel 3 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 3
Korrektiivmeetmed

1. Komisjon võib alustada lõigetega 2 kuni 5 ettenähtud menetlust juhul, kui ta tuvastab enne lepingu sõlmimist, et direktiivi 2004/18/EÜ reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse käigus on tõsiselt rikutud riigihankeid käsitlevaid ühenduse õigusakte.

2. Komisjon teatab asjaomasele liikmesriigile põhjused, mis on viinud järelduseni, et on toimunud tõsine rikkumine, ning nõuab selle heastamist asjakohaste vahenditega.

3. Asjaomane liikmesriik edastab komisjonile 21 kalendripäeva jooksul pärast lõikes 2 nimetatud teate saamist:

- a) kinnituse rikkumise heastamise kohta;
- b) põhjendatud selgituse selle kohta, miks rikkumist ei ole heastatud; või
- c) teate selle kohta, et pakkumismenetlus on peatatud kas tellija algatusel või artikli 2 lõike 1 punktis a sätestatud volituste alusel.

4. Lõike 3 punkti b kohaselt edastatud põhjendatud selgituses võib muude asjaolude seas tugineda sellele, et väidetava rikkumise suhtes kohaldatakse juba kohtuliku läbivaatamise menetlust või muud läbivaatamise korda või artikli 2 lõikes 9 nimetatud läbivaatamist. Sel juhul teatab liikmesriik komisjonile kõnealuse menetluse tulemuse niipea, kui see saab teatavaks.

5. Kui on teatatud pakkumismenetluse peatamisest kooskõlas lõike 3 punktiga c, teavitab asjaomane liikmesriik komisjoni peatamise lõpetamisest või mõne muu pakkumismenetluse alustamisest, mis on täielikult või osaliselt seotud sama küsimusega. Uue teatega kinnitatakse väidetava rikkumise heastamist või esitatakse põhjendatud seletus selle kohta, miks seda ei ole tehtud.”.

4) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 3a

Vabatahtliku eelneva avalikustamisteate sisu

Artikli 2d lõike 4 teises taandes osutatud teade, mille vormi kohta teeb otsuse komisjon vastavalt artikli 3b lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele, peab sisaldama järgmist teavet:

- a) tellija nimi ja kontaktandmed;
- b) lepingu eseme kirjeldus;

- c) tellija põhjendus selle kohta, miks ta otsustas sõlmida lepingu ilma lepinguteate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas;
- d) selle ettevõtja, kelle kasuks lepingu sõlmimisotsus tehti, nimi ja kontaktandmed; ning
- e) vajadusel mis tahes muu teave, mida tellija vajalikuks peab.

Artikkel 3b

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab riigihankelepingute nõuandekomitee, mis moodustati nõukogu 26. juuli 1971. aasta otsuse 71/306/EMÜ* artikliga 1 (edaspidi „komitee”).
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused)** artikleid 3 ja 7, võttes arvesse nimetatud otsuse artikli 8 sätteid.

---

* EÜT L 185, 16.8.1971, lk 15. Otsust on muudetud otsusega 77/63/EMÜ (EÜT L 13, 15.1.1977, lk 15).

** EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23. Otsust on muudetud otsusega 2006/512/EÜ (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).”.

5) Artikkel 4 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 4
Rakendamine

1. Komisjon võib komiteega konsulteerides nõuda liikmesriikidelt teabe esitamist siseriikliku läbivaatamiskorra toimimise kohta.
2. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal nende läbivaatamisasutuste poolt vastavalt artikli 2d lõikele 3 tehtud kõigi otsuste teksti koos põhjendustega.”.

6) Lisatakse järgmine artikkel:

„Artikkel 4a
Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi hiljemalt ...+ ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande direktiivi tõhususe kohta, eelkõige alternatiivsete karistuste ja tähtaegade tõhususe kohta.”.

⁺ Väljaannete Talitus: viis aastat pärast käesoleva direktiivi avaldamise kuupäeva.

Artikkel 2
Direktiivi 92/13/EMÜ muudetakse käesolevaga järgmiselt.

- 1) Artikkel 1 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 1

Läbivaatamise korra reguleerimisala ja kättesaadavus

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/17/EÜ (millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused)* osutatud lepingute suhtes, välja arvatud juhul, kui selliste lepingute kohta kehtib erand vastavalt kõnealuse direktiivi artikli 5 lõikele 2, artiklitele 18 kuni 26, artiklitele 29 ja 30 või artiklile 62.

Lepingud kõnealuse direktiivi mõistes hõlmavad asjade, ehitustööde ja teenuste riigihankelepinguid, raamlepinguid ja dünaamilisi ostusüsteeme.

Liikmesriigid võtavad seoses direktiivi 2004/17/EÜ reguleerimisalasse kuuluvate lepingute sõlmimise menetlustega vajalikud meetmed tagamaks, et tellijate otsuseid saaks läbi vaadata tõhusalt ning eelkõige võimalikult kiiresti kooskõlas käesoleva direktiivi artiklitega 2 kuni 2f, kui põhjenduseks on kõnealuste otsuste vastuolu hankeid käsitlevate ühenduse õigusaktide või seda õigust rakendavate riiklike eeskirjadega.

2. Liikmesriigid tagavad, et ettevõtjate vahel, kes võivad esitada kahjunõude seoses mõne pakkumismenetlusega, ei ole mingit diskrimineerimist seetõttu, et käesolevas direktiivis tehakse vahet ühenduse õigusakte rakendavate siseriiklike eeskirjade ja muude siseriiklike eeskirjade vahel.

3. Liikmesriigid tagavad, et läbivaatamise kord koos üksikasjalike eeskirjadega, mida nad võivad kehtestada, oleks kättesaadav mis tahes isikutele, kellel on või on olnud huvi konkreetse lepingu vastu või kes on väidetava rikkumise tõttu kahju kannatanud või võivad kahju kannatada.

4. Liikmesriigid võivad nõuda, et isik, kes soovib otsuse läbivaatamist, teavitaks tellijat väidetavast rikkumisest ning oma kavatsusest esitada läbivaatamisnõue, tingimusel, et see ei mõjuta artikli 2a lõike 2 kohast ooteaega ega mõnda muud läbivaatamistoetluste esitamiseks artikli 2c kohaselt ettenähtud tähtaega.

5. Liikmesriigid võivad nõuda, et asjaomane isik esitaks kõigepealt läbivaatamisnõude tellijale. Sellisel juhul tagavad liikmesriigid, et nimetatud nõude esitamine peatab koheselt võimaluse sõlmida leping.

Liikmesriigid otsustavad, milliseid asjakohaseid sidevahendeid, sealhulgas faksi või elektroonilisi vahendeid, tuleb kasutada esimeses lõigus sätestatud läbivaatamise taotlemiseks.

Esimeses lõigus osutatud peatamine lõpeb pärast vähemalt 10 kalendripäeva pikkust tähtaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse faksi teel või elektrooniliste vahendite abil, või kui kasutati muid sidevahendeid, pärast vähemalt 15 kalendripäeva pikkust tähtaega alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija saatis oma vastuse muid sidevahendeid kasutades, või vähemalt 10 kalendripäeva alates vastuse saamisele järgnevast päevast.

---

* ELT L 134, 30.4.2004, lk 1. Direktiivi on viimati muudetud nõukogu direktiiviga 2006/97/EÜ (ELT L 363, 20.12.2006, lk 107).”.

2) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

- a) lisatakse pealkiri „Läbivaatamise korrale esitatavad nõuded”;
- b) lõiked 2 kuni 4 asendatakse järgmisega:

„2. Lõikes 1 ja artiklites 2d ja 2e nimetatud volitusi võib anda mitmele erinevale asutusele, kes vastutavad läbivaatamise korra eri aspektide eest.

3. Kui lepingu sõlmimisotsuse peab läbi vaatama tellijast sõltumatu esimese astme asutus, tagavad liikmesriigid, et tellija ei saa lepingut sõlmida enne, kui läbivaatamisasutus on teinud otsuse kas ajutiste meetmete või läbivaatamise kohaldamise kohta. Peatamine kestab vähemalt artikli 2a lõikes 2 ja artikli 2d lõigetes 4 ja 5 osutatud ooteaja lõpuni.

3a. Läbivaatamise korral ei pea tingimata olema automaatset peatavat mõju asjaomasele lepingu sõlmimise menetlusele, välja arvatud lõikes 3 ja artikli 1 lõikes 5 sätestatud juhtudel.

4. Liikmesriigid võivad ette näha, et läbivaatamise eest vastutav asutus võib võtta arvesse ajutiste meetmete võimalikke tagajärgi kõigile huvidele, mida võidakse kahjustada, ja samuti avalikule huvile, ning ta võib otsustada kõnealuseid meetmeid mitte rakendada, kui nende negatiivsed tagajärjed võivad olla suuremad kui neist saadav kasu.

Otsus ajutisi meetmeid mitte rakendada ei piira kõnealuseid meetmeid taotleva isiku õigust esitada muid nõudeid.”;

c) lõige 6 asendatakse järgmisega:

„6. Välja arvatud artiklites 2d kuni 2f ettenähtud juhtudel, määratakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud volituste kasutamise mõju juba sõlmitud lepingule kindlaks siseriiklike õigusaktidega.

Lisaks sellele võib liikmesriik ette näha, et pärast lepingu sõlmimist vastavalt artikli 1 lõikele 5, käesoleva artikli lõikele 3 või artiklitele 2a kuni 2f piirduvad läbivaatamise korra eest vastutava asutuse volitused kahjutasu määramisega kõigile rikkumise tõttu kahju kannatanud isikutele, välja arvatud juhud, kui otsus tuleb tühistada enne kahjutasu määramist.”;

d) lõike 9 esimeses lõigus asendatakse sõnad „mis asutamislepingu artikli 177 tähenduses on kohus” sõnadega „mis asutamislepingu artikli 234 tähenduses on kohus”.

3) Lisatakse järgmised artiklid:

„Artikkel 2a
Ooteaeg

1. Võttes vastu vajalikud sätted, millega tagatakse käesoleva artikli lõikega 2 ja artikliga 2c sätestatud minimaalsetest tingimustest kinnipidamine, tagavad liikmesriigid, et artikli 1 lõikes 3 osutatud isikutel on piisavalt aega tellija tehtud lepingu sõlmimisotsuste kohta läbivaatamisnõude esitamiseks.

2. Direktiivi 2004/17/EÜ kohase lepingu sõlmimisotsuse ja lepingu tegeliku sõlmimise vahele peab jääma vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutatakse muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele ja kandidaatidele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates lepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

Asjaomasteks loetakse pakkujad, keda ei ole veel lõplikult välistatud. Välistamine on lõplik, kui sellest on asjaomastele pakkujatele teatatud ning see on kas sõltumatu järelevalveasutuse poolt õiguspäraseks tunnistatud või kui välistamise kohta ei saa enam alustada läbivaatamismenetlust.

Kandidaadid loetakse asjaomasteks, kui tellija ei ole avalikustanud teavet nende taotluse tagasilükkamise kohta enne lepingu sõlmimisotsusest asjaomastele pakkujatele teatamist.

Koos teatega lepingu sõlmimisotsusest saadetakse igale asjaomasele pakkujale ja kandidaadile järgmised materjalid:

- asjakohaste põhjenduste kokkuvõte vastavalt direktiivi 2004/17/EÜ artikli 49 lõikele 2, ja
- täpne teade käesolevat lõiget rakendavate siseriiklike õigusaktide sätete alusel kohaldatava täpse ooteaja kohta.

Artikkel 2b

Ooteaja kohaldamise erandid

Liikmesriigid võivad ette näha, et käesoleva direktiivi artikli 2a lõikes 2 osutatud tähtaegu ei kohaldata järgmistel juhtudel:

- a) kui direktiiviga 2004/17/EÜ ei nõuta teate eelnevat avaldamist Euroopa Liidu Teatajas;
- b) kui ainus asjaomane pakkuja käesoleva direktiivi artikli 2a lõike 2 tähenduses on pakkuja, kellega sõlmitakse leping, ja asjaomased kandidaadid puuduvad;
- c) kui konkreetsed lepingud põhinevad dünaamilisel ostusüsteemil nagu on sätestatud direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 15.

Käesoleva erandi kasutamisel tagavad liikmesriigid, et leping tunnistatakse käesoleva direktiivi artiklite 2d ja 2f kohaselt tühiseks, kui:

- on rikutud direktiivi 2004/17/EÜ artikli 15 lõikeid 5 või 6; ja
- lepingu hinnanguline maksumus on võrdne direktiivi 2004/17/EÜ artiklis 16 sätestatud piirmääradega või ületab neid.

Artikkel 2c

Läbivaatamisnõude esitamise tähtajad

Kui liikmesriigid näevad ette, et igasugune tellija otsuse läbivaatamise nõue, mis käsitleb direktiivi 2004/17/EÜ reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse raames või sellega seoses tehtud otsust, tuleb esitada enne kindlaksmääratud tähtaja lõppu, siis peab see tähtaeg olema vähemalt 10 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija otsus edastati pakkujaile või kandidaadile faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui tellija otsus edastati pakkujaile või kandidaadile, või vähemalt 10 kalendripäeva alates tellija otsuse saamisele järgnevast päevast. Tellija edastab igale pakkujaile või kandidaadile oma otsuse koos kokkuvõtliku seletuskirjaga asjakohaste põhjenduste kohta. Kui läbivaatamisnõue on esitatud käesoleva direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis b osutatud otsuste suhtes, mille puhul eraldi teadet edastama ei pea, on tähtjaks vähemalt 10 kalendripäeva alates asjakohase otsuse avaldamise päevast.

Artikkel 2d

Tühisus

1. Liikmesriigid tagavad, et tellijast sõltumatu läbivaatamisasutus tunnistab lepingu tühiseks või lepingu tühisus tuleneb sellise läbivaatamisasutuse otsusest järgmistel juhtudel:

- a) kui tellija on sõlminud lepingu ilma lepinguteate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas ja lepinguteate avaldamata jätmine ei olnud direktiivi 2004/17/EÜ kohaselt lubatud;
- b) kui on rikutud käesoleva direktiivi artikli 1 lõiget 5, artikli 2 lõiget 3 või artikli 2a lõiget 2 ja see on jätnud läbivaatamist taotleva pakkuja ilma võimalusest kasutada lepingueelseid õiguskaitsevahendeid, kui rikkumine on toimunud koos direktiivi 2004/17/EÜ rikkumisega, kui selline rikkumine on mõjutanud läbivaatamist taotleva pakkuja väljaavaateid lepingu sõlmimiseks; või
- c) käesoleva direktiivi artikli 2b punkti c teises lõigus osutatud juhtudel, kui liikmesriigid kasutavad dunaamilisel ostusüsteemil põhinevate lepingute puhul ooteaja kohaldamisest tehtavat erandit.

2. Lepingu tühiseks tunnistamise tagajärjed nähakse ette siseriiklikes õigusaktides.

Siseriiklikes õigusaktides võib ette näha kõigi lepinguliste kohustuste tagasiulatuva tühistamise või piirata tühistamise ulatust kohustustega, mis alles vajavad täitmist. Viimasena nimetatud juhul näevad liikmesriigid ette muude karistuste kohaldamise artikli 2e lõike 2 tähenduses.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et kuigi leping on lõikes 1 nimetatud põhjustel sõlmitud ebaseaduslikult, võib tellijast sõltumatu järelevalveasutus jätta lepingu tühiseks tunnistamata, kui järelevalveasutus leiab pärast kõigi oluliste aspektidega tutvumist, et teatavad olulise avaliku huviga seotud põhjused nõuavad lepingu mõju säilitamist. Sellisel juhul näevad liikmesriigid ette alternatiivsed karistused artikli 2e lõike 2 tähenduses, mida kohaldatakse lepingu tühiseks tunnistamise asemel.

Lepingu kehtivuse puhul võib majanduslikke huve pidada olulise avaliku huviga seotud põhjuseks ainult siis, kui erandlikel juhtudel kaasneksid lepingu tühiseks tunnistamisega ebaproportsionaalsed tagajärjed.

Olulise avaliku huviga seotud põhjusteks ei ole siiski asjaomase lepinguga otseselt seotud majanduslikud huvid. Lepinguga otseselt seotud majanduslike huvide hulka kuuluvad muu hulgas lepingu täitmise edasilükkumisest tulenevad kulud, uue hankemenetluse alustamisest tulenevad kulud, lepingut täitva ettevõtja vahetamisest tulenevad kulud ja lepingu tühisusest tulenevate õiguslike kohustuste kulud.

4. Liikmesriigid näevad ette, et käesoleva artikli lõike 1 punkti a ei kohaldata, kui:
- tellija leiab, et lepingu sõlmimine ilma teate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas on direktiivi 2004/17/EÜ kohaselt lubatud;
  - tellija on avaldanud Euroopa Liidu Teatajas käesoleva direktiivi artiklis 3a kirjeldatud teate oma kavatsuse kohta sõlmida leping; ja
  - lepingut ei ole sõlmitud enne vähemalt 10 kalendripäeva pikkuse tähtaja möödumist alates nimetatud teate avaldamisele järgnevast päevast.

5. Liikmesriigid näevad ette, et käesoleva artikli lõike 1 punkti c ei kohaldata, kui:
- tellija leiab, et lepingu sõlmimine on kooskõlas direktiivi 2004/17/EÜ artikli 15 lõigetega 5 ja 6;
  - tellija on saatnud asjaomastele pakkujatele lepingu sõlmimisotsuse koos käesoleva direktiivi artikli 2a lõike 2 neljanda lõigu esimeses taandes osutatud põhjenduste kokkuvõttega; ning
  - lepingut ei sõlmitud enne vähemalt 10 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele faksi teel või elektrooniliselt, või kui kasutati muid sidevahendeid, vähemalt 15 kalendripäeva alates sellele päevale järgnevast päevast, kui lepingu sõlmimisotsus edastati asjaomastele pakkujatele, või vähemalt 10 kalendripäeva alates lepingu sõlmimisotsuse saamisele järgnevast päevast.

Artikkel 2e

Käesoleva direktiivi rikkumised ja alternatiivsed karistused

1. Artikli 1 lõike 5, artikli 2 lõike 3 või artikli 2a lõike 2 rikkumise korral artikli 2d lõike 1 punktiga b hõlmamata juhtudel näevad liikmesriigid ette lepingu tühiseks tunnistamise vastavalt artikli 2d lõigetele 1 kuni 3 või alternatiivsed karistused. Liikmesriigid võivad ette näha, et tellijast sõltumatu järelevalveasutus teeb pärast kõigi oluliste aspektide hindamist otsuse, kas tunnistada leping tühiseks või kohaldada alternatiivseid karistusi.

2. Alternatiivsed karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Alternatiivsed karistused on järgmised:

- tellijale trahvide määramine või
- lepingu kestuse lühendamine.

Liikmesriigid võivad anda järelevalveasutusele laialdase otsustamisõiguse, et võtta arvesse kõiki asjaomaseid tegureid, sealhulgas rikkumise raskusastet, tellija käitumist ning artikli 2d lõikes 2 osutatud juhtudel seda, millises ulatuses jääb leping kehtima.

Kahjutasu määramine ei ole asjakohane karistus käesoleva lõike tähenduses.

Artikkel 2f
Tähtajad

1. Liikmesriigid võivad ette näha, et artikli 2d lõike 1 kohane läbivaatamistaotlus tuleb esitada
  - a) enne vähemalt 30 kalendripäeva möödumist alates sellele päevale järgnevast päevast, mil
    - tellija avaldas direktiivi 2004/17/EÜ artiklite 43 ja 44 kohase lepingu sõlmimise teate, eeldusel et nimetatud teates on esitatud põhjendus selle kohta, miks tellija otsustas sõlmida lepingu ilma eelneva teate avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas; või
    - tellija teavitas asjaomaseid pakkujaid ja kandidaate lepingu sõlmimisest, tingimusel et nimetatud teave sisaldab direktiivi 2004/17/EÜ artikli 49 lõikes 2 sätestatud asjakohaste põhjenduste kokkuvõtet. Käesolevat võimalust kohaldatakse ka käesoleva direktiivi artikli 2b punktis c osutatud juhtudel;
  - b) igal juhul enne vähemalt kuue kuu möödumist alates lepingu sõlmimisele järgnevast päevast.

2. Kõigil muudel juhtudel, sealhulgas artikli 2e lõike 1 kohaste läbivaatamistaotluste puhul, määratakse läbivaatamistaotluse esitamise tähtajad kindlaks siseriiklike õigusaktidega vastavalt artikli 2c sätetele.

4) Artiklid 3 kuni 7 asendatakse järgmisega:

"Artikkel 3a

Vabatahtliku eelneva avalikustamisteate sisu

Artikli 2d lõike 4 teises taandes osutatud teade, mille vormi kohta teeb otsuse komisjon vastavalt artikli 3b lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusele, peab sisaldama järgmist teavet:

- a) tellija nimi ja kontaktandmed;
- b) lepingu eseme kirjeldus;
- c) tellija põhjendus selle kohta, miks ta otsustas sõlmida lepingu ilma teate eelneva avaldamiseta Euroopa Liidu Teatajas;
- d) ettevõtja, kelle kasuks lepingu sõlmimisotsus tehti, nimi ja kontaktandmed; ning
- e) vajadusel mis tahes muu teave, mida tellija vajalikuks peab.

Artikkel 3b
Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab riigihankелеpingute nõuandekomitee, mis moodustati nõukogu 26. juuli 1971. aasta otsuse 71/306/EMÜ* artikliga 1 (edaspidi „komitee”).
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse nõukogu 28. juuni 1999. aasta otsuse 1999/468/EÜ (millega kehtestatakse komisjoni rakendusvolituste kasutamise menetlused)** artikleid 3 ja 7, võttes arvesse nimetatud otsuse artikli 8 sätteid.

---

* EÜT L 185, 16.8.1971, lk 15. Otsust on muudetud otsusega 77/63/EMÜ (EÜT L 13, 15.1.1977, lk 15).

** EÜT L 184, 17.7.1999, lk 23. Otsust on muudetud otsusega 2006/512/EÜ (ELT L 200, 22.7.2006, lk 11).”.

5) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8
Korrektiivmeetmed

1. Komisjon võib alustada lõigetega 2 kuni 5 ettenähtud menetlust, kui ta enne lepingu sõlmimist leiab, et riigihankeid käsitlevaid ühenduse õigusakte on tõsiselt rikutud direktiivi 2004/17/EÜ reguleerimisalasse kuuluva hankemenetluse käigus või seoses kõnealuse direktiivi artikli 27 punktiga a nende tellijate puhul, kelle suhtes nimetatud sätet kohaldatakse.
2. Komisjon teatab asjaomasele liikmesriigile põhjused, mis on viinud järelduseni, et on toimunud tõsine rikkumine, ning nõuab selle heastamist asjakohasel viisil.
3. Asjaomane liikmesriik edastab komisjonile 21 kalendripäeva jooksul pärast lõikes 2 nimetatud teate saamist:
  - a) kinnituse rikkumise heastamise kohta;
  - b) põhjendatud selgituse selle kohta, miks rikkumist ei ole heastatud; või
  - c) teate selle kohta, et pakkumismenetlus on peatatud kas tellija algatusel või artikli 2 lõike 1 punktis a sätestatud volituste alusel.

4. Lõike 3 punkti b kohaselt edastatud põhjendatud selgituses võib muude asjaolude seas tugineda sellele, et väidetava rikkumise suhtes kohaldatakse juba kohtuliku läbivaatuse menetlust või artikli 2 lõikes 9 nimetatud läbivaatamist. Sel juhul teatab liikmesriik komisjonile kõnealuse menetluse tulemuse niipea, kui see saab teatavaks.

5. Kui on teatatud pakkumismenetluse peatamisest kooskõlas lõike 3 punktiga c, teavitab asjaomane liikmesriik komisjoni peatamise lõpetamisest või mõne muu pakkumismenetluse alustamisest, mis on täielikult või osaliselt seotud sama küsimusega. Uue teatega kinnitatakse väidetava rikkumise heastamist või esitatakse põhjendatud seletus selle kohta, miks seda ei ole tehtud.”.

6) Artiklid 9 kuni 12 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 12
Rakendamine

1. Komisjon võib komiteega konsulteerides nõuda liikmesriikidelt teabe esitamist siseriikliku läbivaatamiskorra toimimise kohta.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile igal aastal nende läbivaatamisasutuste poolt vastavalt artikli 2d lõikele 3 tehtud kõigi otsuste teksti koos põhjendustega.

Artikkel 12a
Läbivaatamine

Komisjon vaatab käesoleva direktiivi rakendamise läbi hiljemalt ...+ ja esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande direktiivi tõhususe kohta, eelkõige alternatiivsete karistuste ja tähtaegade tõhususe kohta.”.

- 7) Lisa jäetakse välja.

Artikkel 3
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt ...++. Nad edastavad nimetatud sätete teksti komisjonile.

Kui liikmesriigid kõnealused meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

⁺ Väljaannete Talitus: viis aastat pärast käesoleva direktiivi avaldamise kuupäeva.

⁺⁺ Väljaannete Talitus: kaks aastat pärast käesoleva direktiivi avaldamise kuupäeva.

Artikkel 4
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval alates selle Euroopa Liidu Teatajas avaldamise päevale järgnevast päevast.

Artikkel 5
Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

...

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja